

U 12/2015 vp

Valtioneuvoston kirjelmä Eduskunnalle Eurojustin ja Montenegron välisestä yhteistyösopimuksesta

Perustuslain 96 §:n 2 momentin mukaisesti lähetetään eduskunnalle neuvoston hyväksyttäväksi tarkoitettu Eurojustin ja Montenegron välinen yhteistyösopimus.

Helsingissä 24 päivänä syyskuuta 2015

Oikeus- ja työministeri Jari Lindström

Hallitusneuvos Leena Kuusama

EUROJUSTIN JA MONTENEGRON VÄLINEN YHTEISTYÖSOPIMUS

1 Taustaa

Eurojust perustettiin 6.3.2002 voimaan tulleella päätöksellä Eurojust-yksikön perustamisesta vakavan rikollisuuden torjunnan tehostamiseksi (2002/187/YOS), jäljempänä Eurojust-päätös. Eurojust-päätöksen tavoitteena on edistää ja parantaa tutkinta- ja syytetoimien koordinoitua jäsenvaltioissa sekä parantaa yhteistyötä jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisien välillä ja tukea niitä. Eurojust-päätöstä on muutettu neuvoston päätöksellä 2009/426/YOS.

Eurojust-päätöksen 26 a artiklan mukaan Eurojust voi tehdä neuvoston hyväksymiä yhteistyösopimuksia mm. kolmansien maiden kanssa. Eurojust itse valitsee, minkä valtioiden kanssa näitä sopimuksia tehdään sekä käy neuvottelut itsenäisesti. Muut EU-toimielimet eivät osallistu neuvotteluihin. Sopimuksen allekirjoittaa EU:n puolelta Eurojustin kollegion puheenjohtaja yksin. Valmiiksi neuvotteluille sopimuksille on ennen allekirjoittamista saatava neuvoston hyväksyntä.

Eurojust on toimittanut 10.6.2015 neuvoston puheenjohtajalle Eurojustin neuvotteleman luonnoksen Eurojustin ja Montenegron yhteistyösopimukseksi. Sopimusluonnos jaettiin jäsenvaltioille 15.7.2015 päivättyinä neuvoston asiakirjana (10360/15 JAIEX 50 EUROJUST 136 CO-PEN 181 ME 2). Eurojustin kollegio on hyväksynyt sopimusluonnoksen 9.6.2015 ja Eurojustin yhteinen valvontaviranomainen 23.4.2015. Eurojustin yhteinen valvontaviranomainen on todennut, että Montenegrossa voimassa oleva tietosuojalainsäädäntö on tehtyjen muutosten jälkeen Eurojustin vaatimuksia tyydyttävällä tasolla ja sopimus sisältää kaikki oleelliset tietosuoja koskevat säännökset.

Alustavien tietojen mukaan sopimus on tarkoitus hyväksyä neuvostossa lokakuussa 2015. Sopimusluonnos on toimitettu kuulemistarkoituksessa Euroopan parlamentille.

2 Sopimuksen pääasiallinen sisältö

Yhteistyösopimuksen tavoite on kehittää Eurojustin ja Montenegron suhteita siten, että sopimuspuolet voivat tehdä tehokasta yhteistyötä ja vaihtaa keskenään tietoja järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi.

Eurojustin ja Montenegron välinen sopimus vastaa pitkälti Eurojustin kolmansien maiden kanssa aiemmin tekemiä yhteistyösopimuksia. Eurojustilla on yhteistyösopimukset Kroatian, Islannin, Sveitsin, Norjan, Yhdysvaltojen, Makedonian, Liechtensteinin ja Moldovan kanssa.

Sopimusluonnoksen 2 artiklan mukaan sopimuksen tarkoituksena on tehostaa Eurojustin ja Montenegron välistä yhteistyötä vakavan rikollisuuden, erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin torjumiseksi. Sopimus kattaa Eurojust-päätöksen 6, 7 ja 27 b artikloissa määritellyt yhteistyötavat kuten pyynnöt jäsenvaltioille tutkintatoimien käynnistämiseksi, tietojen vaihdon ja tutkinnassa ja syytetoimissa tukemisen.

Sopimuksen 6-8 artikloissa määrätään muun muassa Montenegron kansallisesta yhteyspisteestä ja toimivaltaisista viranomaisista yhteistyökokouksista osapuolten välillä.

Sopimuksen keskeinen osa koskee tietojen vaihtoa osapuolten välillä. Artiklassa 9 määrätään oikeudesta tietojen vaihtoon. Artiklan mukaan osapuolet voivat vaihtaa kaiken tarvittavan ja oleellisen tiedon artiklassa 2 tarkoitetun päämäärän saavuttamiseksi. Tietoa pyydettyessä, sen käyttötarkoitus on ilmoitettava. Jos osapuoli lähettää oma-aloitteisesti tietoja toiselle osapuolelle, lähettäjän tulee ilmoittaa tietojen käyttötarkoitus. Osapuoli voi asettaa tietojen käyttöä koskevia rajoituksia esimerkiksi tietojen edelleen välittämisestä.

Artiklassa 10 määrätään tiedonvaihdon järjestämisestä. Tiedonvaihto tapahtuu Montenegron yhteyssyyttäjän, kansallisten yhteyspisteiden tai kansallisten viranomaisten ja Eurojustin kansallisen jäsenen tai kollegion välillä. Osapuolet voivat myös käyttää muita tiedonvaihtokanavia. Sopijapuolten on varmistettava, että niiden edustajilla on oikeus vaihtaa tietoja ja että heidät on asianmukaisesti tarkastettu. Sopimuksen 17 artiklassa kielletään tietojen luovuttaminen kolmannelle osapuolelle ilman toisen osapuolen lupaa ja henkilötietojen luovuttamisen riittäviä turvatoimenpiteitä.

Artiklassa 11 käsitellään sopimuspuolten luovuttamien henkilötietojen käsittelyä ja tietosuoja. Sopimusosapuolet sitoutuvat varmistamaan, että henkilötietojen suoja on vähintään Euroopan neuvoston tietosuojasopimuksen (sopimusno 1981) ja sopimukseen mahdollisesti tehtävien muutosten tasolla sekä Eurojust-päätöksen ja Eurojustin tietosuojasäännösten mukainen. Artikla 12 koskee arkaluontoisia henkilötietoja ja niiden luovuttamista. Tällaisia tietoja voidaan käsitellä vain, jos se on ehdottoman välttämätöntä sopimuksen tarkoituksen toteuttamiseksi. Tietojen käsittelyssä täytyy huolehtia riittävästä tietoturvasta.

Lisäksi sopimuksessa määrätään muun muassa tietojen kohteen oikeudesta saada tieto henkilötiedoista, oikeudesta vaatia tietojen oikaisemista, siirron estämistä ja tietojen poistamista.

3 Ehdotuksen vaikutukset ja suhde Suomen lainsäädäntöön

Sopimus edistää sopimusosapuolten mahdollisuuksia järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa.

Sopimuksella ei ole vaikutusta Suomen kansalliseen lainsäädäntöön. Suomessa on Eurojust-päätöksen täytäntöönpanemiseksi laki Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta (742/2010). Laissa säädetään muun muassa tietojen luovuttamisesta Eurojust-päätöksen 26 a artiklassa tarkoitetuissa tilanteissa. Suomesta Eurojustille luovutettujen tietojen luovuttaminen kolmannelle valtiolle edellyttää kansallisen jäsenen suostumusta. Kansallisen jäsenen tulee tietoja luovuttaessaan noudattaa Suomen kansallista lainsäädäntöä.

4 Kansallinen käsittely

Kirjelmä on valmisteltu oikeusministeriössä. Se on käsitelty oikeus- ja sisäasioiden jaoston kirjallisessa menettelyssä 20.8.2015 - 2.9.2015.

5 Valtioneuvoston kanta

Suomen kannalta sopimus on hyödyllinen, koska se saattaa edistää sellaisten vaativien rikosten tutkintaa, joiden oikeuskäsittely on Suomen intressissä. Valtioneuvoston kanta on, että sopimus voidaan hyväksyä neuvostossa.